

Valkuilen voor samenwoners

De twintigers Martijn en Claudia* gingen enige tijd geleden samenwonen in een huurhuis. Door een noodlottig ongeval kwam Claudia om het leven. Al snel na de uitvaart van zijn vriendin stonden haar ouders op de stoep om een aantal spullen die zij destijds voor hun dochter hadden gekocht, op te eisen. 'Ze wilden allerlei inboedel meenemen, zoals de wasmachine', zegt Greet Vernooij, financieel planner bij Smit Vernooij c.s. 'Dat had hun dochter zelf natuurlijk nooit zo gewild. Een testament had dit kunnen voorkomen.'

Vergeleken met de dood zelf lijkt de verdeling van de nalatenschap een bijzaak. Maar wel een die jaarlijks veel onnodig leed veroorzaakt. Ongetrouwde samenwoners zonder kinderen en zonder testament erven namelijk niets van elkaar. Zelfs niet als zij een notarieel samenlevingscontract hebben. Alles gaat automatisch naar de familie van de overledene.

In dit geval stonden zowel Martijn als Claudia ingeschreven als huurder; de huur ging daarom van rechtswege over op Martijn. Als alleen de overledene officieel huurder was, is de verhuurder niet altijd verplicht de achtergebleven partner als nieuwe huurder te accepteren, maar moet de rechter daar soms een besluit over nemen.

Bij een koophuis kan het nog ingewikkelder worden. Zijn beiden eigenaar, dan erft de familie de helft van het huis, tenzij er een zogeheten verblijvingsbeding is. In een verblijvingsbeding, dat u moet laten opmaken door een notaris, staat dat de overgebleven partner de met name genoemde bezittingen volledig in eigendom krijgt als een van hen overlijdt. Hierover is erfbelasting verschuldigd.

In de praktijk betekent dit dat het huis meestal moet worden verkocht. Was de overledene de eigenaar, dan heeft de achtergebleven partner helemaal niets meer en erven de ouders, broers en zussen van de overledene alles. Zelfs als die de overgebleven partner in het huis willen laten wonen, kan dat tot problemen met de fiscus leiden, omdat die het woonrecht kan zien als een schenking.

'Mensen denken vaak dat samenwonen veel vrijblijvender is dan trouwen, maar dat is helemaal niet zo', zegt Joke van Zoest van Nabestaandenplanner. 'De gevolgen van een plotseling overlijden zijn groter als je zonder nadere afspraken samenwoont dan wanneer je bent getrouwd of iets anders hebt geregeld. Onvoorbereid samenwonen is daarom dommer dan onvoorbereid trouwen.'

Samenwoners die niets hebben geregeld, lopen niet alleen het risico hun huis te verliezen, ook in andere opzichten staan zij met lege handen. Bijna alle pensioenregelingen hebben de mogelijkheid van een partnerpensioen; dan krijgt de achtergebleven partner na het overlijden van hun partner met onmiddellijke ingang een nabestaandenpensioen. Maar dan moet die partner wel zijn aangemeld bij de pensioenuitvoerder. Dat is vaak een formaliteit, al eisen de meeste pensioenfondsen wel dat er een notarieel samenlevingscontract is. Maar het nalaten van die formaliteit kan grote gevolgen hebben. Als er nooit iemand is aangemeld, al is er een samenlevingscontract, is het pensioenfonds of de verzekeraar meestal onverbiddelijk en krijgt de nabestaande niets.

Tenslotte, zegt financieel planner Jacqueline van der Vorm uit Hoofddorp, krijgt ook bij een scheiding de samenwonende partner niets. 'Heel klassiek is dat meestal de vrouw die is gestopt met werken om voor de kinderen te zorgen. Dat kan dramatisch uitpakken. Als mensen gaan samenwonen, zijn ze met hele andere dingen bezig dan met het vastleggen van de zorgplicht. Dat interesseert ze vaak niets. Maar als de relatie misloopt, krijgen ze ook niets.'

* Niet hun echte namen

Verblijvingsbeding

Erfbelasting

Partners die niet getrouwd zijn maar wel willen dat de ander erft, moeten bij een notaris een testament of een verblijvingsbeding laten opmaken. Als zij willen voorkomen dat minstens 30 procent naar de fiscus gaat, zullen zij daarnaast streven naar het fiscaal partnerschap. Als zij geen fiscaal partners bedraagt de vrijstelling dit jaar namelijk een schamele 2.092 euro; over het meerdere is 30 tot 40 procent erfbelasting verschuldigd. Voor fiscaal partners is de vrijstelling maar liefst driehonderd keer zo hoog: 627.367 euro. Daarboven betalen zij 10 tot 20 procent erfbelasting.

Verwarrend genoeg is de definitie van fiscaal partnerschap voor de erfbelasting anders dan die voor de inkomstenbelasting. Verreweg de meeste samenwoners zonder samenlevingscontract zijn fiscaal partner voor de inkomstenbelasting. Om fiscaal partner voor de erfbelasting te zijn, moet u aan één van de volgende eisen voldoen:

- Getrouwd of geregistreerd partner zijn.
- Minstens vijf jaar op hetzelfde adres staan ingeschreven.
- Minstens een half jaar een notarieel samenlevingscontract hebben én op hetzelfde adres staan ingeschreven.

Voorbeeld:

Erfbelasting bij een erfenis van een overleden partner ter waarde van:

	€ 50.000	€ 500.000	€ 1.000.000
Fiscaal partners voor de erfbelasting			
Ja	0	0	€ 62.804
Nee	€ 14.372	€ 187.441	€ 387.441